

تورک موسیقی نظریات

علمك الك صوك اصولرينه كوره تورك موسيقيسنك مستند اولديني نظري
قاعدهلري تثبيت و بو قاعدهلرك ملي موسيقيمرك عملياتنه نه صورتله
تطبيق ايديلهجكني ايضاح ايدر نظري و عملي بر اثر در

مؤلفي

رؤف يكتا

(دارالان) ده تورك موسيقيسي نظريات و تاريخي معلي

بوسحق سنده مؤلفك مهري بولميان نسخهلر ساخته در

استانبول

(مطبعهسي - ابو السعود جاده سنده نومرو ۷۲)

۱۳۴۳-۱۹۲۴

— ۱۶ —

تلك اهتزاز ايجه يوب ثابت قالان نقطه لرينه (عقدہ — Noeud) ، و الك زياده
وسعتله (Amplitude) اهتزاز ايدن نقطه لرينه ده (بطن — Ventre) تعبير اولونور .
اهتزاز ايتديريلن بر تلك موازنت وضعيتدن بر طرفه كيدوب كلمه سي مجموعندن
تشكل ايدن حركت اهتزازيه (تام اهتزاز) ، و يالكيز بر طرفه كيتسه نه و يا كيتسه نه ده
(بسيط اهتزاز) ناملري ورييلور .

اجسامك اهتزازندن بر (صوت) حاصل اوله بيلمه سي ايچون اهتزازك «سرعتله»
وقوعى شرطدر ؛ مثلاً بر اوجى بر طرفه صقيجه ربط ايندش اوزون معدنى بر
چيوقى (شكل ۳) موازنت وضعيتدن انحراف ايتديره رك حال اصلينه براقه جق
اولور ايسه ك بو چيوقك غايت بطى صورته ايكى طرفه كيدوب كلديكي كوريلور .

(شكل ۳)

صوتلر ثانيه ده (۳۲) بسيط اهتزازدن [۱] ، و الك
تيز صوتلر ده يته ثانيه ده (۷۳۷۰۰) بسيط اهتزازدن حصوله كلكددر .

[۱] انگاره و آلمانيا نظريه چيلري ، تلك بر طرفه كيدوب كلمه سي مجموعه اطلاق ايديلن
(تام اهتزاز) ي «بر» اهتزاز اعتبار ايتدكلري حالده فرانسزلر بالعكس (تام اهتزاز) يد
«ايكى» اهتزاز اوله رق سايلارلر ؛ شوالده برنجيلره كوره (اصوات محوسه) تك الك پستى
(۱۶) ، و الك تيزي (۳۱۸۵۰) «تام اهتزاز» دن متحصل عد اولور . بزو اثر سنده
فرانسزلرك مسلكنى تعقيب ايدرك عدد اهتزازلري هب (بسيط) اعتباريله كوستردك .

اتحاد

تورك موسيقيسى نظرياتندن باحث اوله رق لسانم زده برنجى دفعه
ياريلان بوايرى موقع انتشاره چيقارر كن مى موسيقيم زك مستند
اولدينى نظرى قاعده لر حقنده مؤلف حاجزه ايلك فكرلرى
ويرمش اولان خواجه ادراك وعرفانم سابقا (يكى قيو) مولويخانه مى
شخى مرحوم (جلال الدين) افنديك مقدس خاطره سنى لسان حرمتله تعز و تيجيل
اتمكي وجدانى بر وظيفه عد ايلرم .

چكى سنه دن اعتباراً (دارالالحان) ده دخى تدريس ايدلمكده بولنان (تورك موسيقيسى
نظرياتى) ، ايكى سنه مقدم مرحوم مشاراليهك حفيدى و درگاه شريفك پوست نشين
لاحق (عبدالباقي) افندى حضرتلرينك بخدومى غوثى افندى به اوقوتلق اوزره
تأليف و بومناستله (رساله غوثيه) توسيم قلمش ايدى .

بناء عليه ، اول اسمى (غوثيه) اولان بو كتابى - جدمكرملرندن ايتديكم
بيبايان استفاده لرمك وجيهه شكراتنى ايفا ايجون - خفيد نجييلرى تليد كزيم
غوثى افندى به اتحاد ايدىورم .

رؤف يكتا

بكارىكى ۹ تهرين اول ۱۳۴۰

مقدمه دن اول برقاج سوز

تورکیده بوکونه قادار (موسیقی نظریاتی) نامی آلتنده متعدد کتابلر نشر اولمش ایسهده بونلرک برقی غرب موسیقی نظریاتندن باحث اجنبی اثرلردن ترجمه ایدیلرک تورک موسیقیسینه بالطبع هیچ مناسبتی بولمیان قواعدی عیناً احتوا ایتمکده، برقی ده ریم عصر دن بری غنیه زده ورسائل موقوتده نشر ایتدیکم مقاله لک اوته سندن بری سندن اقتباس اوله رق بر آرمه کتیر یان و موسیقیمزک کندیسه مخصوص نظریه سی حقنده قارلره - ولوکه مختصر اولسون - بر فکر دخی ویرمه یان ناقص و متفرق بر طاقم معلوماتی مشتمل بولمقددر .

بلا تردد ادعا ایدیلرک حقیقی تورک موسیقیمزک دقیق نغمه لرینی ، روح پرور مقاملرینی ، متنوع و منظم ایقاعلرینی ، و بواج عنصر اساسینک استناد ایتدیکی و یکدیگر یله برلشمه سنک تابع بولدیقی قاعده لری تمامیه علمی و عصری اصولره توفیقاً ایضاح ایدن الله بر کتابمیز موجود دکلددر .

فن و علم شعبه لرینک هر برینه دائر جداً قیمتدار اثرلره مزین بولنان ملی کتبخانه مزک (موسیقی) کبی مدنی احتیاجاتک ال برنجیلرندن اولان عالی بر علمه ، وبالخاصه بوعلمک (تورک موسیقی) عنوانی تحننده کی مستقل و ممتاز بر مبحثه متعلق نظری و عملی معلوماتی جامع کوچوک بر اثره بیله مالک بولمامی بزم ایچون نه قادار موجب تأسف بر عجز و میت اولدیقی شهه سزدر .

شرقدده و غریبه ییشن موسیقی علماسنک الکاسکی والکیکی مؤلفاتی اوزرنده یاشاش اوزون نغمه لرک محصولی اولان بواژ ناچیزک نجر بر و نشر نده کی مقصد ، ملی کتبخانه مزک ایشته بومهم بوشلفنی علی قدر الامکان دولد بر مقصدن ، و بوسیله آتله سوکی ملتمک صنایع نفیسه ساحه سنده کی مستثنی قابلیتینی و بدیی دهاسنی الک زیاده تمیل ایدن سامعه نواز موسیقیمزک یار و اغیار نظر نده حقیقی وجهله آکلاشلماسته عاجزانه خدمت ایده بیلیمکدن عبارتدر . محائف آتیه ایله استحصال مقصده موفق اوله بیلر ایسم شمدی به قادار بواو غورده اختیار ایتدیکم مادی و معنوی فدا کارلقلرک مکافاتنی کورمش اولورم که بویله بر مظهریت ، بنجه مکافاتلرک الک قیمتداریدر . . .

ر . ی .

تورک موسیقیسی نظریاتی

مقدمه

موسیقی بر لساندر

نهوت ! موسیقی ، اول امرده بر لساندر ؛ همده الک مکمل لسانلردن زیاده تصویر و احساس قدرتی حائر بر لساندر . کرچه تصوری مطلوب اولان موضوعی تعین ایده بیلیمسی اعتبار یله موسیقی ، الک ابتدائی لهجه لر دن بیله داها مهم و داها غریمعین و سائطه عجز بولمقددر ؛ آنجق بوکا مقابل ، افاده قابلیتده اوله بر شده ، هیجان احساسنده اودرجه براقداره مالکدرکه تکلم اولنان لسانلردن هیچ بری بوباید موسیقی ایله رقابت ایده مز .

لسانلر ایله موسیقی آره سنده برچوق جهتلردن مشابعت و مناسبت وارددر . فی الحقیقه بتون لسانلر کی « لسان الحان » اولان « موسیقی » نکیده متنوع تکلم طرز لری بولدیغنی کور بیورز ؛ قبا و عوامه مخصوص بر موسیقی اولدیغنی کی خواصده کندیارینه مخصوص یوکسک و طالانه بر موسیقی ایله علاقه دار اولمقددر . کذلک موسیقی لساننک املا قاعده لری ، اشتقاق اصوللری ، صرف و نحو قاعده لری اولدیغندن بولسانده از چوق بر مکملیتله تکلم وینه آز چوق دوغریقله تحریر اوله بیلر .

موسیقی لساننک تحصیلی دیگر لسانلر ککنه پک زیاده بکیزه ر : کوچوک یاشندن اعتباراً موسیقی اوکر نه که باشلا یانلر بونی قولایقله الله ایتدکاری حالده یاشلری ایلر یله دکن صوکره بوفه انتساب ایدنلر چوق مشکلاته تصادف ایدرلر و نهایت حقیه برشی اوکر نه میهرک اکثراً تحصیللرینی یاری یولده بر اقرلر . بتون لسانلر کی (موسیقی) ده یا « عملی » و یا « نظری » اوله رق تعلم ایدیلر .

(موسیقی) نک ثروت و تنوع جهتیله پک عالی درجه یی حائر خصوصی ادبیاتی موجوددر . ادبیاتده « ادیب » لک موقی نه ایسه موسیقیده دخی « بته کار » عینی موقی اشغال ایدر . خواننده و سازنده لکده مهارتک الک یوکسک مرتبه سنه ارتقا ایدن « موسیقارلر » ایسه (Virtuoses) ، شعر انشادنده

ماهر «ناشدلر» كى بىستەكارلارك حسياتنه ترجان اولان صنعتكارلردر . بونلردن ناشدلرك النده «كلار» و موسيقارلرك النده «نغمهلر» بولنقده ايسه ده مقصدلرى يكدىكرىنك عيىدركه اوده سامعهده «بديي هيجان حصوله كىتمك» ويا هيچ اولمازسه «علاقه سنى تحريك ائمه جك روحي برحالت احضار ايتك» در . بونك ايجوندركه بعض مؤلفلر موسيقى به «حياتك بتون احساساتى آهنگدار برفاده ايله ترنم ايدن شامل وعمومى برلسان» نظريه باقارلر .

(موسيقى) ايله (لسانلر) بىتنده كى دىكر بر مشاهيد ده (موسيقى) نك طبق لسانلركى - مدنيتك ترقىاتى تعقيب ومختلف دورلرك وهر مملكتك احتياجلارينه توافق ايدىرك - لايىققطع ومع مافيه آغير ومنطقي برتكامله تبعاً تحول ايتمىددر .

§

موسيقى برصناعتدر

(موسيقى) ، عيى زمانده هم برصناعت (Art) ، هم ده بر علم (Science) در. واقعا (موسيقى) ، اساساً بر (صناعت) در؛ وشبهه سز صناعتلرك الك دقيق ، اك غير ماديسى واك قرارسىددر .

«معمار» لك الى آلتنده جسيم طاش پارچهلرى بولنور ، و آنلرك ترتيب وتنظيمى فكرىنى اشغال ايدر . «رسام» . موشامباسى اوزرىنه غير محدود بر زمان ايجون باقى قالمىق رنكلرى نثيت ايدر . «شاعر» ، وجوده كىتمه چكى ارك تركىبه داخل اوله جق ابتدائى موادى اوله حاضر لائىش برحاله كندى لسانك كهلرى آره سنده بولور . حال بوكه - اسلافك مشهور برتشيبى وجهله - مشاهيسى «هوايه دو كوم باغلامق» دن فرقى اوليانده موسيقى شناس» واسع بر بوشلق ايتجند «چاليشمق مجبور بىتنده در؛ سانحه سته وقت وورد ايتمكه بر ابرورد بيله افتراقى آره سنده چوق زمان كچمه بن نغمه شكللرى ... ايشته بر (موسيقى شناس) لك يكانه سرمايه سى بونلردن عبارتدر؛ وموسيقى شناس يالكز بو سرمايه سيله دركه سامعه سى تلذذ ، فكرى متحسس ، بهضاده روحي متهيج ايتك ايجون چاليشه جقددر .

مع مافيه دىكر برنقطه نظردن باقىليرسه (موسيقى) ايله (شعر) آره سنده مشاهيت بولنه بيلير؛ زيرا شاعر ناصلكه (كللر) ايله اشتغال ايدرسه موسيقى شناس ده (نغمه لر) ايله مشغول اولور؛ شاعر كى موسيقى شناس ده (وزن) و (آهنگ) قانونلرينه شذله تابعدر وينه شاعر كى سامعه واسطه سيله فكره . قلبه ، روحيه تاثير اجرا ايدم بيلمك لزومى حس ايدر .

بعض مؤلفلر دىخى (موسيقى) ايله (معمارى) بىتنده مشاهيت بولورلر . بر موسيقى آرىنك مختلف اقسامى آره سنده كى تناسبك موسيقده ندرجه اهميتى حائز اولدغىنى تقدير ايدنلر تزدنده - ولو كه اوآر كوچوك بر «شرقى» اولسون - موسيقى ايله معمارىنك بر برينه تشببى داها مصيب عدالونور .

غرب مشاهيرندن برذات موسيقى حقتنده (نغماتك معمارىسى) تعبيرى قوللا نمشدر كه چوق دوغرى برتشيبدر؛ مثلاً (سليمانيه) جامع شريفى وياخود (آياصوفيه) جوارنده كى (اوچنچى سلطان احمد) لك چشمه سى معمارى آهنگنك برر شاه اثرى اولدقلى كى (عطرلى) نك (نوا) ، و (دده افندى) نك (فرحفر) كارلرى ده نغمه لرك معمارىسى اولان موسيقينك محشم وطنان برر آبدلر يدر .

§

موسيقى بر علمدر

برصناعت ، اول امرده عملى اوله رق وجوده كلدكدن صوكره اوصناعتك مستند اولدغىنى قانونلرى بولق ايجون اربابى طرفندن تبعات اجرا وبو تبعلر نتيجه سنده علمى قسمى تدوين ايديلر . (صناعت علمسز اولماز) سوزى ايشته بو حقيقتى افاده ايدر . موسيقده دىخى بويله اولشدر : اولاً ، (موسيقى صناعتى) دوغوش - (موسيقى علمى) ايسه مؤخرأ اوصناعتدن استخراج ايدلشدر .

قدمانك موسيقى (علوم رياضيه) اقسامندن عدايمهلر بوكونكى فكرلرده توافق ايدر؛ چونكه بوتون تدقيقات وتحليلاتك نتيجه سى كوسترييوركه بر موسيقى اثرىنك ميدانه كله سنده مدخلدار بولان عناصر وعوامل ايله بونلرك حكمت وجودىنك ايشاحى آنجق رقلر واسطه سيله ممكن اوله بيلمكده در .

بو عناصر وعوامله شويله برنظر عطف ايدرسه ك آكلارزكه (ايقاع Rythme) دينيلن موسيقى وزنى ، كرك لك بسيط شكلنه افراغ ايدلسون وكرك لك قارىشيق اوضاعده مرتب بولنسون ، واحد قياسى اعتبار ايديلن «زمان» لك مساوى وغير مساوى ومع هذا دائماً «متناسب» قسملره آيرماسندن بشقه برشى دكلدر . نغمه لرده (تيزلك Hauteur) دينيلن كيفيت ، تحريك ايديلر بر جسيم متصوتك معين برزمانده حصوله كىتمدىكى اهتزازات عددىنك «چوقلغندن» ايلرى كلكده در .

نغمه نك قوتلى وجهير اولماسنه اطلاق ايديلن (جهارت) ك Intensity سببي ، عني اهترزاز نك « وسعتندن » وهو اى محيطى شتله حركته كترمه سندن نشات اتمكده در . (طنت Timbre) ، نغمه يي چيقاران موسيقى آلتك صورت تشكلى و اعماليله چيقاردى نغمه يه رفاقت ايدن (اصوات آهنگيه) دن [۱] حاصل اولمقده در .

يكدىكرى متعاقباً قولاغزمه واصل اولان ايكي عتائف نغمه نك آرمه سنده ملايمت بولمقلمزك سببي دىخى اونغمه لرى چيقاران تللك طوللرى ويا عني نغمه لرك عدد اهترزازلى بيشنده « عددى نسبتلر » كاك معتبر و مقبوللرى بولماسندن عبارتدر .

موسيقى صنعتك هر بختى ، نهايت رقلرله كوسترلمسى قابل برشكله افراغ اولنه بيلدىكى كى (مبحث صوت) ايله رياضى علملرك ثابت قانونلرى ياردميله دىخى بتون موسيقى حادثه لرىك تحليل و ايضاحى ممكن اولمقده در .

شوا ايضاحاندىن آكلاشيلمشدركه (موسيقى) ، هم برلسان ، هم بر صنعت ، هم دهر علمدر ؛ ايجابنه كوره موسيقى يهاىد بالجه مسئله لر ، موسيقىك بواج صفحه سى نظر اعتباره آله روق محاكمه ايدىليرسه حقيقت حال داهدا قولاي نظاير ايتش اولور .

(موسيقى) نك بر (لسان) اولماسى ، انسانلره جناب حقل بر موهبه سى بولماسى اعتباريله در ؛ زيرا « نغنى » ، انسانلر ايجون « سوز » ويا ساده جه ندانه و « باغمزه » قادار طبيعى برشيدر . حتى ايلك انسانلر نرندده اليكزندا ويا باغيتوب چاغيرمه صورتيه افاده مرام اتمك ك « تهجى » طريقه تكميلدن اول باشلايدى ظن ايدمكده در .

فكر بشرك محصولى اولماسى اعتباريله (موسيقى) بر (صنعت) در . فكر بشر ، طبيعتك حاضر لادىنى شيلرى دائما برقات داهدا كوزللايديرمك ، شاعرانه برشكله افراغ اتمك ، غايه خياله ياقلاشديرمق ايسته دىكى جهته موسيقى ده فكر بشرك بو خصوصده كى تمايلاتنه تبعاً و متادياً ترقى بولنده ايلريله مش بوكونكى حاله واصل اولمشر .

[۱] اهترزاز ايندريان بر تللك بوتون اوزونلغجه چيقاردىنى صوت اصلدن ماعدا عيني تللك اعداد طبيعى ميره سيله لىقى ، اوچده برى ، درنده برى ... كى اقباسى ده برلكده اهترزاز ايتدىكى و بو حادته نك تللردن باشقه ديكر اجسام متصوته ده دىخى وقوعه كلدىكى بالتجربه آكلاشلمه بناءً صوت اصليه رفاقت ايدن بوصوللره اصوات آهنگيه (Sons harmoniques) نسيه اولمشر . بو اصواته دائر ايلريله مفصل معلومات ويره جكر .

(صنعت) نه قدر فياض وواسع بر ساحه ايسه (علم) ده اوقدر جاذبه سز وروحمز بر زمين محدود اولديغندن موسيقىك (علم) اولان قسمى بر طاق رقلر ، دستورلر ايله مالا مالدر . مع هذا بخار ماكنه لرنده موازى نى تاسيس وادامه يه خدمت ايدن رفاصلر ، امنيت آللرى كى بوراقام و دساتيرده موسيقى به حاكم اولان طبيعى قانونلرك خللدن محافظه سنى تايمين ايدرلر .

خلاصه كلام (موسيقى) ، اولابر (لسان) حالنده ايكن آندن (صنعت) دوغمش و متعاقباً (علم) ميدانه كلرك بر طرفدن (صنعت) ي ايضاح و تايد اتمكله برابر ديكر طرفدن آكاترقي يولنى كوسترمش و بعض كره دىخى صنعتك تهلكى و چيقماز بولره صابمسانه مانع اولمشر .

عصر مزده على الاطلاق (موسيقى) به نه نظرله باقيلدينى اجمالاً ايضاح ايدن و حاوى اولدينى فكر و مطالعه لر ، آلمان حكمت شناسلردن (هلمهول) ك (موسيقىك نظريه فيزيولوژيه سى) عنوانلى اثريله فرانز هلملردن (لاوينياق) ك (تربيه موسيقيه) نامنده كى كتابندن اقتباس ايدلش بولان بو مقدمه دن سوكره بوجه آتى اصل مقصده شروع ايدىوروز .

İSTANBUL
BÜYÜKŞEHİR
BELEDİYESİ
ATATÜRK KİTAPLIĞI

مدخل

برخی مباحث

(موسیقی) نك تعريفی ، نظریه نك تدوینی ، بادیسی ، غایبی .

(موسیقی) نك تعريفی — اسكى تورك موسیقی نظریه جیلری (علم موسیقی) یی مختلف صورتده تعریف ایتمیشلردو . بوتعریفلك اك مشهوری (ابن سینا) نك (كتاب الشفا) نامنده کی اثرنده مندرج وترجه سی آتیده محررتعریفلكه مشارالیه دن صوكره كن بر جوق شرق مؤلفلری طرفدن قبول و عیناً اثرلرینه نقل ایلمیشدر ؛ (موسیقی ، بر علم ریاضیدرکه بو علمده نغماتك نهوجهله ترکیب وتالیف ایدیلمیسه طبیعت انسانیه نك اونغمهلردن تلذذویاتفر ایده چكندن ، وهلحنه لك Melodie نه صورتله تالیف ایدیله چكی ییلمك ایچون نغمهلر آره سنه کیرن « زمانلر لك احوالندن بحث اولنور . شو تعریفه نظر آ شرق مؤلفلری (علم موسیقی) یی اساساً ایکی قسمه آیرمیشلردو ؛ برنجی قسمده ، موسیقی نغمهلرینك باشلی باشنه احوالندن ، بونغمهلرک سمیه ملایم کلمك اوزده نه صورتله بر آره یه کتیریله بیله چكندن بحث اولمشدرکه بوکا (علم تالیف Composition) ؛ ایکنجی قسمده ، نغمهلرک آره سنه کیرن زمانلرک احوالندن یعنی هر نغمه نك اوزونلق و قیصه لق اعتباریه حائر اوله چنی مقداردن بحث اولمشدرکه بوکاده (علم ایضاع Rhythmopée) ناملری ویرلمشدر .

متأخر ومعاصر مؤلفلر مزك اثرلرنده کی تعریفلر ایسه یکدیگرندن پك آفرقلی عبارهلرله یازلمش وموسیقی علمنی هانده (ابن سینا) کی تعریف ایتمکده بولمیش اولدقلرندن بورایه نقللرینه لزوم کوروله مشدر .

غرب مؤلفلرینه مراجعت ایدرایسه هک هر مؤلفك (موسیقی) یی کندی نقطه نظرینه کوره تعریف ایتمدیکنه شاهد اولورز . باشلرنده فرانسز حکیم مشهوری (ژان ژاق روسو) اوله رق اوروپا موسیقی شناسلرندن بر قسمی (موسیقی) یی : (نغماتی قولواغه لطیف بر تاثیر حاصل ایده چك صورتده ترکیب ایتمکدن بحث ایدر بر صناعتدر) عباره سیله تعریف ایتمیشلردو .

حال بوکه بعض مؤلفلر موسیقینك (متفاوتات Dissonances) دینیلن

نغمات غیر ملایمه واسطه سیله سامعینده نفرت ، دهشت ، استکراه ... کی ناخوش دویغولر اوایندیرمهغه مقتدر اولدیغنی وبو تعریف اقتضاستجه موسیقینك اك زیاده شایان حیرت و سائط تاثیریه سندن اولان بر قسم نغمهلرک موسیقیدن معدود اولماسی لازم کله چکنی دوشونه رک (ژان ژاق روسو) نك تعریفه بحق اعتراض ایتمیشلردو .

آلمانیا نك اك بیوک حکما سندن (فانت) ، موسیقی یی : (نغمات واسطه سیله برطاقم لطیف حسلری افاده ایتمکی اوگره تن بر صناعتدر) طرزنده تعریف ایتمش ایسه ده موسیقی ، هر زمان لطیف حسلری افاده ایتمدیگندن بو تعریف دخی حسن قبوله مظهر اوله مامشدر .

غرب مؤلفلرینك اثرلرنده (موسیقی) نك دهاها بشقه درلو تعریفلری واردو ؛ بونکله برابر بوتعریفلرک ایچندن کز زیاده مقبول اولانی شو اوج تعریفدرکه صاحب لرینك اسملرنی علاوه ایدرک بروجه زیر ترجمه ونقل ایدیورز :

۱ — موسیقی ، قوه ناطقه نك تمامیه افاده یه مقتدر اوله مدینی بعض فکدرلری ، دویغولری نغماتك تعاقب وترکی واسطه سیله افاده ایتمک ایچون انسانلره موهبه فطرت اولان برلسا مدر . (ژ . دورتیغ — J. d'Ortigue)

۲ — موسیقی ، قوه ناطقه نك قدرتی بر معاونی مقامنده اوله رق ذکی و بر فطرت ممتازه ایله متخلق بولان انسانلری نغمات ایله حصه دار تاثیر ایتمک صناعتدر . (برلیوز — Berlioz)

۳ — موسیقی ، نغمه لرك امتزاج و ترکیاتی واسطه سیله تاثیر بخش اولق صناعتدر . (فیتس — Fétis)

(موسیقی) یی تعریف خصوصنده شرق و غرب مؤلفلری آره سنده کی نقطه نظر فرقنک نهدن عبارت بولندی یی بالاده مندرج تفصیلاتدن آ کلاشلمشدر ظنده یز . شرقی لریجه منحصرأ «نغمات ملایمه» موسیقیدن معدود اولدیغنی حالده عربلر «نغمات متنافره» یی دخی موسیقی حدودی خارجه چقارمه مشلردو . حتی (علم آهنگ) دن باحث کتابلرده (آهنگ متنافر — Harmonie dissonante) سرلوحه لی بر قسم مخصوص واردرکه اوراده عریض و عمیق «متنافر نغمهلرک اصول ترکیب و تمیز یچندن بحث اولنور . بوکاسبب ایسه غربده موسیقینك تیاتروییه تطبیق ایجاباتندن اوله رق مختلف حیات بشریه نك موسیقی ایله تصویرینه چالیشاقده اولماسیدر ؛ مثلاً برحس ماشقانه ویا بر فکر نیاز مندانه یی افاده ایدن لطیف ، روح نواز نغمهلرله بر فاجعه نك اك

مدحت بربری شهمز تصویر اوله نماز . بوله پرلده غرب بستانکارلی بالضروره
ه متناظر نغمه له استعمال اتمکده درل . یزده دخی بوبوله اثرل بستانک
اولور ایسه شرق بستانکارلیکده عینی نغمه لری قوللانه جقاری طبعیدر .

(موسیقی) نك نظریاتی - (موسیقی) صناعتك نظریاتی ابتدا نه صورت له ثبت
ایدیلرک بر (علم) حالده جمع وتدوین ایدلشدور ...

بوسؤلك جوابی ویرمك ایچون بعض مؤلفر دولو فرضیهل سردایشلاردور .
حقایق احوال ایله هیچ رمناسبتی اولیان بوفرضیهلر کوره موسیقی نظریاتی برطاقم
حکماوریا بیون طرفدن کندی حجره ماعیارنده دوشولش و تنظیم ایدلش دساتیر
وقواعددن باشقه برشی دکل ایش ! بوفرضیهلرک دوغریلی نلیم ایدیلرک اولسه ،
انسانلرک موسیقی نظریه جاری طرفدن تعین و ترتیب ایدیلن نغمه لر سازلری
وسلرلی ویدیرهرق صنایع و غیرطبیعی براسول ترنم و لغتی احداث ایدیلرک بایانغاق
لازم کارلرک نفس الامر کلاً غیر مطابق بر فرضیهلر . مثلاً (هجاز) مقامك
موسیقی نظریاتی تدوین ایدیلدن چوق زمان اول ممالك شرقیهده معلوم ومتداول
اولدینه شیه بوقدر ؛ احواله نظریه جیلرک وظیفه سی ، بو مقامك ترکیبه داخل
اولان نغمه لر آره سنده کی نسبتلری اولچوب بولاق ، طرز تلجینده موسیقی علمیه
جیلری طرفدن رعایت ایدیلن قواعدی ضبط و ربط آلتیه آلفدن باشقه برشی
اوله یه جتی دیکاردور .

ذاتاً (خواجه عبدالقادر مراغی) مرحوم (جامع الاحان) اسمی کتابه درج
ایتدیکی فقره مخصوصه ایله بالاده کی سؤاله غایت منطقی وقناعت بخش بر جواب ورمیشدر .
مشارالیک بیاناتندن مستفاد اولدینه کوره هر صناعتك عملیات نظریاته قدیم
ایتدیکی کی موسیقینک نظریاتی دخی عملیاتندن استخراج ایدلشدور ؛ لریک آلات
موسیقی و لریک صوت انسانی ایله اجرا ایدیلن الحان لطیفه کی حکمای سالفه تدقیق و تحلیل
ایدیلر ، بو تحلیلات نتیجه سنده نغمه لر یئنده موچودور و لری اولان عدیدی نغمه لر
وطبیعی قانونلر برریرکشف ایدلش و نهایت بونسبت وقانونلرک برآره یه کنترله سندن
دخی (موسیقی نظریاتی) میدان کلدشدر .

باشقه علملرک صورت تدوینیهده عینی طرزده وقوعه کلدشدر ؛ مثلاً (شعر)
دیگریمز کلام موزونک نظریاتی حکمنده اولان (علم عروض) ، شاعرلرک سوق
طبیعتله سوله دکاری موزون سوزلردن چیقارلشدور . دیمک که اول (شعر) سوله یلر
ظهور ایشش ، مؤخر أبض مدقفلر بومنظوم و موزون سوزلرده برآهنک بولندیق

کوره لریک بونک اسبابی بحر ایشلر ؛ اووقت شعرده حسن ایشلاری آهنک و انسجامک
کلرلرک کی حرکات و سکناتک مطرد و منتظم برصورتهده توانیسندن ایلری کلدیکنی
آ کلایرک (علم عروض) ی تدوین ایشلاردور .

(موسیقی) نك موضوعی - هر علمك موضوعی اولدینی کی (موسیقی) نك موضوعی ده
(نغمات) در . زرا بوعلمده (نغمات) ک احوالندن و تالیف الحان ایچون بونغمه لر
آره سنده وجودی الزم اولان منتظم و مقبول عددی نسبتلرک نغمه لر نه وجهله
اقتران ایدمه چکنندن بحث اولنور .

(موسیقی) نك مبادیسی -- (علم موسیقی) نك مبادیسه کلنجه ، بو مبادی
قبلاً (علم حکمت طبیعی) یه ، قبلاً (علم حساب) ه تعلق ایدر . (صوت) ک تعریفی
ایله صورت حصولی و سامعه ی وصولک سینی ، تیزلک و یستلکک نه دن ایلری کلدیکنی
بیان و ایشاح ایدن مباحث موسیقی علمنک (مبادی حکمیه) سنی ، و آتیا کوره چکنز
وجهله هر ایک نغمه آره سنده بولنان عددی نسبتلرک احوالندن بحث ایدن قسم دخی بوعلمک
(مبادی ریاضیه) سنی تشکیل ایدر و بومبادی کی آ کلایه بیلیمک ایچون برار (حکمت
طبیعیه) نك (صوت) بحثنه برارده (علم حساب) ه آشنا بولنق لازمدر .

(مبادی موسیقی) نك قبلاً (علم هندسه) ایله ده مناسبتی واردر ؛ مثلاً (تیزلک
و یستلک) اعتبارله نغمه لرک بربرندن فرقی اولمسی ، اونغمه لری چیقاران تللرک
اوزونلای قیسه لری نتیجه سیدر (دیدیکمز وقت «مقدار» دن بحث ایش اولورزک
(هندسه) نك موضوعی دخی مقدار در .

(موسیقی) نك غایق - (علم موسیقی) نك غایق ، نظری اوله لریک اکتساب
ایدیلن معلوماتی موقع تطبیقه قویترک بعضاً لطیف و نشتملی ، بعضاً حزن و مؤثر ،
بعضاً ده خلفه حسابات بشریه کی تصویر ایدن الحان ایله سامعه کی تلذیه ، فکری متحس ،
روحی منهج یلکقدن عبارتدر که ایوم مدنی احتیاجلرکک مهماری صره سنه کچشدور .

(سؤاللر) ATATÜRK KİTAPLIĞI

لورک نلریه جیلری (علم موسیقی) کی ناسل تعریف ایشلاردور ؟ - بو تعریفلر کوره (موسیقی)
علمی اساساً قاچ قسمه آریلیر ؟ و بو قسملرک اسملری نه در ؟ - مختلف غرب مؤلفلری
(موسیقی) کی نه بوله تعریف ایشلاردور ؟ - (موسیقی) کی تعریف خصوصنده شرق و غرب
مؤلفلری آره سنده کی نقطه نظر فرق نه دن عبارتدر ؟ - (موسیقی نظریاتی) ناسل تدوین
ایدلشدور ؟ - باشقه علملرک مثلاً (عروض) علمی ده بویله ی وجوده کلدشدر ؟ - (موسیقی) نك
موضوعی نه در ؟ - (موسیقی) نك مبادیسی هاکی علملرک علاقه دار در ؟ - (موسیقی) نك
غایق نه در ؟

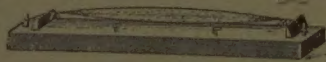
اجزای فردیسی غایت سریع بر حرکت اهتزازیه ایله متحرك بولور ؟
بو حرکت توقیف ایدهلجك اولور ایسه در حال (صوت) ده ایشیدلر اولور .

(شکل ۱)

مثلاً آتاقی بر فانوسك (شكل ۱)
كدرینه بر فیسكه اورور و یا خود بر
كان یایی سورتر ایسه فانوسك اهتزاز
ایدرك بر (صوت) چیقاردیغی دویارز ؟
لكن پارماغزله فانوسه طوقونورق
ترمه سنی توقیف ایدر ایسه
(صوت) كده در حال كسیلیدیكي آكلارز .
فانوسك اهتزاز ایتدیكي باشقه نجر به رله ده
اثبات نمكندر ؟ مثلاً فانوسك كنارینه
كوجوك خفیف بر رقاص یا قلاشدر یلور
ایسه بورقاصك فانوسه تماس ایتدیكه
شدتله دفع ایدلیدیكي كوریلور كه بو حادته دن ده فانوسك حالت اهتزازیه ده بولوندیغی
ثابت اولور .

كانك تلندن سس چیقیمی ایچون او تل اورته سندن طوتیلوب بر طرفه
جكلكدن صوكوره ردن بره راقیلر ایسه تلک موازنت وضعیتك هر ایکی طرفه
کیدوب كله صورتیه اجر ایدیدیكي حرک اهتزازیه كوزله بك اعلی كوریله بیلیر .
مع مافیه بونی دیگر بر صورتیه دنخ نجر به ایدیه بیلیر . (شكل ۲) ده كورولیدیكي
وجهه ایکی اشيك آرمه بر تل كرهلم ؟ بوتلی موازنت وضعیتدن بر طرفه چكرك
كندنی حالت ترك ایدر ایسه كه اورته یردن قیارهش كبی بر حالد كورورزكه تلک
بومنتلرمی متوالیاً سریمآ ترمه كده اولدیغه دلایلر :

(شكل ۲)

شایان دقتدر كه عینی تلک اوزرینه بر طاقم كوجوك كاغد پارچهلری آصلهش
ایسه آنلرده تل ایله برابر شدتله ترمه كه باشلارلر و یا خود تلک اوزرندن بستیون
آشانی دوشلر ؟ آنجق تلک ایکی اوجی حرک اهتزازیه دن محروم اولدیغندن
اورالرده كي كاغد پارچهلری دوشملر .

ایکینجی مبحث

(موسیقی) ك مبادی حكیمیه

(علم موسیقی) ك مبادیسی قسماً (علم حكمت طبیعی) ك (صوت) بخنله
علاقه دار اولدیغی یوقاریده سوله مش ایدك . بناء علیه (صوت) بحثك ، موسیقی
علمك « مبادی » حكیمیه سنی تشكیل ایدن ور موسیقی شناس ایچون بیانمیهی الزم
اولان قسملری بومبجده خلاصه نظر تبعدن كیره جكز .

« عضو سمع » اولان قولاغك داخلی قسمده منحصرأ احساسات صوتیه دن
متأثر و دماغه یالکز بو احساساتی نقل و ایصال استعدادی حائر برسیكر واردركه
بوكا طیبیلر (عصب سمی Nerf acoustique) دیرلر ؟ ایشه بو « عصب سمی »
واسطه سیله قولاغك حس ایتدیكي هر حادته یه علی الاطلاق « صوت » ، و كندیسندن
« صوت » چیقان و یا چیقماي ممكن بولان هر جسمه ده (جسم متصوت) ناملری وریلور .
(علم حكمت طبیعی) ك « صوتلری » ی تدقیق ایدن و صوتلرك نه كی
قانونلره كوره حصوله كلدیكندن و نه صورتله انتشار ایتدیكندن بحث ایدن قیمینه
(مبحث صوت Acoustique) قسیم اولور .

علی العموم صوتلر ، (صوت موسیقی) و (غمغه) اسملری آلتیده ایکی
صنفه آیریلیر . (صوت موسیقی) ، الحان شناسلرجه قیمت موسیقیقی تقدیر
وتعیین اولنه یله جك قدار امتداد ایدن صوت در .

(غمغه) ایسه بالعكس ایشیدنلر اوزرنده آرزوق مهم بر تاثیر حصوله كندیلر
و موسیقیده مستعمل نغمات آرمه سنده كندیلرینه بر موقع و برله مهنه كورولتی ؟
نوعندن بر طاقم صوتلردر . بونلرك بر قسمی مثلاً بر طوپك آهسته سندن چیقان سس كی
عنف و شدتله حصوله كلن ناكهائی كورولتیلردر ؟ دیگر قسمیه مثلاً كوك
كورله مهنه سندن و یا دالغه لرك قیالره چارمه سندن ایشیدیلن كورولتیلر كی یكدیكریه
اتحاد ایتمین آهنگسز و غیر منتظم سسلردن عبارتدر .

§

(صوت) ك صورت حصولی — (صوت) ، اجسام متصوتك حرک
اهتزازیه سندن حاصل اولور . بر جسمدن (صوت) حاصل اولدیغی وقت اوجسك

مقدمه دن اول برقاچ سوز

تورکیده بوکونه قدار (موسیقی نظریاتی) نامی آتنده متعدد کتابلر نشر اولنش ایسه ده بونلرک برقی غریب موسیقی نظریاتدن باحث اجنبی اثرلردن ترجمه ایدیلرک تورک موسیقسیله بالطبع هیچ مناسبتی بولماز قواعدی عیناً احتوا ایتمکده، برقی ده ربع عصر دن بری غریبه لره ورسائل موقوتده نشر ایتدیکم مقاله لره اوت سندن ریسندن اقتباس اولنلرک بر آره به کتیریلن و موسیقیزک کندیسه مخصوص نظریه سی حقته قارئلره - ولوکه مختصر اولسون - بر فکر دخی ویرمه من ناقص و متفرق برطاقم معلوماتی مشتمل بولمقده در .

بلا تردد ادعا ایدیلرک حقیق تورک موسیقسنک دقیق نفه لری ، روح پرور مقام لری ، متنوع و منتظم ایقاع لری ، و بواج عنصر اساسنک استاد ایتدیکی و یکدیگریله برلشمه سنک تابع بولندیقی قاعده لری تمامیه علمی و عصری اصولره توفیقاً ایضاح ایدن الله بر کتابمز موجود دکدر .

فن و علم شعبه لرنک هر برینه دائر جداً قیمتدار اثرلره مزین بولنان ملی کتبخانه مزک (موسیقی) کبی مدنی احتیاجاتک برنجیلرندن اولان عالی بر علمه ، وبالخاصه بوعلمک (تورک موسیقسی) عنوانی تحتند کی مستقل و ممتاز بر محنته متعلق نظری و عملی معلوماتی جامع کوچوک بر اثره بیله مالک بولجامسی بزم ایچون قدار موجب تأسف بر محرومیت اولدیقی شهه سزدر .

شرقه و غریبه بئشن موسیقی علماسنک کلاسیک و الکی مؤلفاتی اوزرنده یالغش اوزون نیه لره محصولی اولان بواثر ناچیزک تحریر و نشر نم کی مقصد ، ملی کتبخانه مزک ایشه بومهم بوشلفنی علی قدر الامکان دولدیرمقدن ، و بوسیله ایله سوکی ملتک صنایع نفیسه ساحه سنده کی مستثنی قابلیت و بدیعی دهاسنی اک زیاده تمثیل ایدن سامعه نواز موسیقسنک یار و اغیار نظرند حقیقی وجهه آکلاشلماسنه عاجزانه خدمت ایده بیلمکدن عبارتدر . محائف آتیه ایله استحصال مقصده موفق اوله بیلر ایسه شمدی به قدار بواغورده اختیار ایتدیکم مادی و معنوی فدا کارلارک مکافات کی کورمش اولورم که بویه بر مظهریت ، بنجه مکافاتلرک اک قیمتداریدر . . .

ر . ی .

تورک موسیقسی نظریاتی

مقدمه

موسیقی بر لساندر

نوهت ! موسیقی ، اول امرده بر لساندر ؛ همده اک مکمل لسانلردن زیاده تصویر و احساس قدرتی حائر بر لساندر . کرچه تصویری مطلوب اولان موضوعی تعیین ایده بیلمه سی اعتباریه موسیقی ، اک ابتدائی لهجه لردن بیله داها مهم و داها غریب معین و سائطه مجیز بولمقده در ؛ آنجق بوکا مقابل ، افاده قابلیتند اوله برشته ، هیجان احساسنده اودرجه براقنداره مالکدرکه تکلم اولنان لسانلردن هیچ بری بوباید موسیقی ایله رقابت ایده مز .

لسانلر ایله موسیقی آرسته بر جوق جهتلردن مشابعت و مناسبت وارددر . فی الحقیقه بتون لسانلر کبی « لسان الحان » اولان « موسیقی » نکه متنوع تکلم طرز لری بولندیقی کور یورز ؛ قبا و عوامه مخصوص بر موسیقی اولدیقی کی خواصده کندیله بر خصوص بوکسک و طلائه بر موسیقی ایله علاقه دار اولمقده در . کذلک موسیقی لسانک املا قاعده لری ، اشتقاق اصوللری ، صرف و نحو قاعده لری اولدیقدن بولسانده آز جوق بر مکملته تکلم وینه آز جوق دوغریلقه تحریر اوله بیلر .

موسیقی لسانک تحصیل دیگر لسانلر ککنه پک زیاده بکزه در : کوچوک یاشندن اعتباراً موسیقی اوکر نکه باشلایانلر بونی قولایلقه الله ایتدکاری حالدیه یاشلری ایرلیله دکدن صوکره بونه انتساب ایدنلر جوق مشکلاته تصادف ایدنلر و نهایت حقیقه برشی اوکر نه میهرک اکثر یا تحصیللری یاری بوله بر اقیلر . بتون لسانلر کبی (موسیقی) ده یا « عملی » و یا « نظری » اوله رق تعلم ایدیلر .

(موسیقی) نکه ثروت و تنوع جهتیه پک عالی درجینی حائر خصوصی ادبیاتی موجوددر . ادبیاتده « ادیب » لک موقعی نه ایسه موسیقیده دخی « بستانکاره عینی موقعی اشغال ایدر . خواننده و سازنده لکده مهارتک اک بوکسک مرتبه سنه ارتقا ایدن « موسیقارلر » ایسه (Virtuosos) ، شعر انشاندنه

اتحاد

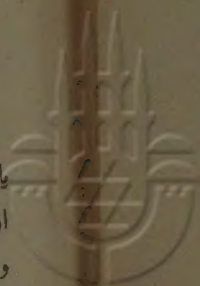
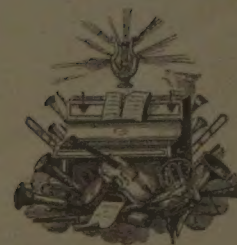
تورك موسيقيسى نظرياتىدىن باحث اولهرق لسانمزدە برنجى دفعە
يازىلان بواثرى موقع انتشاره چىقاراركن مىلى موسيقيمىزك مسند
اولدېنى نظرى قاعدەلر حقندە مؤلف عاجزە ايلك فكرلىرى
ويرمش اولان خواجە ادراك وعرفانمىز ساقا (يىقىقو) مولوئىخانەسى
شىخى مرحوم (جلال الدين) افندينىك مقدس خاطرەسى لسان حرمتە لغز و تيجيل
ايغىكى وجدانى بر وظيفه عد ايلرم .

بىكى سەنەدن اعتباراً (دارالاحان) دەدخى تدرىس ايدىلىكە، بولنان (تورك موسيقيسى
نظرياتى) ، ايىكى سەنە مەقدم مرحوم مشاراليهك حفيدى و درگاه شريفك پوست نشين
لاحقى (عبدالباقي) افندى حضرتلرىنىك مخدومى غوثى افندى يە اوقوتلىق اوزرە
تاليف و بومنا-بتله (رسالة غوثيه) توسيم فلنمش ايدى .

بىبايان استفادەلرمك وجيہ شكراتى ايقا ايچون - حفيد نجييلرى تليذ كىزىم
غوثى افندى يە اتحاد ايدىيورم .

رؤف يكتا

بكارىكى ۹ نەرىن اول ۱۳۴۰

ISTANBUL
KÜLTÜR
ŞEHİR
KÜTÜPHANESİ
KİTAPLIĞI